

Bruxelles, 30. lipnja 2023.
(OR. en)

11137/23

ECOFIN 662
UEM 196
SOC 488
EMPL 339
COMPET 683
ENV 762
EDUC 275
RECH 307
ENER 398
JAI 908
GENDER 139
ANTIDISCRIM 133
JEUN 177
SAN 414

NAPOMENA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Br. preth. dok.:	9828/1/23 REV 1
Br. dok. Kom.:	COM(2023) 607 final
Predmet:	PREPORUKA VIJEĆA o Nacionalnom programu reformi Irske za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Irske za 2023.

Za delegacije se u prilogu nalazi navedeni nacrt preporuke Vijeća, o kojem su raspravljali Vijeće i Europsko vijeće na temelju prijedloga Komisije COM(2023) 607 final.

PREPORUKA VIJEĆA

od ...

o Nacionalnom programu reformi Irske za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Irske za 2023.

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika¹, a posebno njezin članak 5. stavak 2.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

¹ SL L 209, 2.8.1997., str. 1.

- (1) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća² kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost („Mehanizam”) stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom se pruža financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima Unije. U skladu s prioritetima europskog semestra Mehanizmom se doprinosi gospodarskom i uključivom oporavku i provedbi održivih reformi i ulaganja kojima se potiče rast, posebno reformi i ulaganja u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Njime se pomaže i jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranja radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar Unije i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava. Maksimalni financijski doprinos po državi članici u okviru Mehanizma ažuriran je 30. lipnja 2022., u skladu s člankom 11. stavkom 2. Uredbe (EU) 2021/241.

² Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

- (2) Komisija je 22. studenoga 2022. donijela Godišnji pregled održivog rasta za 2023., čime je označen početak europskog semestra 2023. za koordinaciju ekonomskih politika. Europsko vijeće potvrdilo je 23. ožujka 2023. prioritete Godišnjeg pregleda održivog rasta za 2023., koji se temelje na četirima dimenzijama konkurentne održivosti. Komisija je 22. studenoga 2022. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća³ donijela i Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2023., u kojem Irska nije utvrđena kao jedna od država članica koja je možda pogođena neravnotežama ili za koju postoji rizik da bude pogođena neravnotežama. Stoga nije potrebno provesti detaljno preispitivanje. Komisija je istog dana donijela i mišljenje o nacrtu proračunskog plana Irske za 2023. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2023., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 16. svibnja 2023. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja⁴ („Preporuka o europodručju za 2023.”), a 13. ožujka 2023. Zajedničko izvješće o zapošljavanju.
- (3) Iako gospodarstva Unije pokazuju iznimnu otpornost, geopolitički kontekst i dalje ima negativan utjecaj. Čvrsto stojeći uz Ukrajinu, Unija je svoj program gospodarske i socijalne politike usmjerila na smanjivanje negativnih posljedica energetske šokove na ranjiva kućanstva i poduzeća u kratkoročnom razdoblju te na nastavak rada na zelenoj i digitalnoj tranziciji, potpori održivom i uključivom rastu, očuvanju makroekonomske stabilnosti i povećanju otpornosti u srednjoročnom razdoblju. U velikoj je mjeri usmjerena i na povećanje konkurentnosti i produktivnosti Unije.

³ Uredba (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža (SL L 306, 23.11.2011., str. 25.).

⁴ Preporuka Vijeća od 16. svibnja 2023. o ekonomskoj politici europodručja (SL C 180, 23.5.2023., str. 1).

- (4) Komisija je 1. veljače 2023. objavila komunikaciju naslovljenu „Industrijski plan u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija” („Industrijski plan u okviru zelenog plana”). Cilj Industrijskog plana u okviru zelenog plana povećanje je konkurentnosti industrije Unije s nultom neto stopom emisija i podupiranje brzog prelaska na klimatsku neutralnost. Njime se dopunjuju postojeći napori u okviru europskog zelenog plana i plana REPowerEU. Njegov je cilj također omogućiti poticajnije okruženje za povećanje Unijinih proizvodnih kapaciteta za tehnologije i proizvode s nultom neto stopom emisija koji su potrebni za ostvarenje Unijinih ambicioznih klimatskih ciljeva te osigurati pristup relevantnim kritičnim sirovinama, među ostalim diversifikacijom nabave, primjerenim iskorištavanjem geoloških resursa u državama članicama i maksimalnim povećanjem recikliranja sirovina. Industrijski plan u okviru zelenog plana temelji se na četiri stupa: predvidljivom i pojednostavnjenom regulatornom okruženju, bržem pristupu financijskim sredstvima, unapređenju vještina i otvorenoj trgovini za otporne lance opskrbe. U cilju rada na regulatornom okviru za poticanje rasta Komisija je 16. ožujka 2023. objavila dodatnu komunikaciju naslovljenu „Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030.”, koja se temelji na devet pokretača konkurentnosti koji se međusobno dopunjuju. U njoj se utvrđuju prioriteti politike koji se odnose na aktivno osiguravanje strukturnih poboljšanja, dobro usmjerena ulaganja i regulatorne mjere za dugoročnu konkurentnost Unije i njezinih država članica. Preporuke navedene u nastavku doprinose ostvarenju tih prioriteta.

- (5) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2023. razvijati u skladu s provedbom Mehanizma. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer se planovi odnose na sve relevantne preporuke ili na znatan dio relevantnih preporuka za pojedinu zemlju izdanih posljednjih godina. Preporuke za pojedinu zemlju iz 2019., 2020. i 2022. i dalje su jednako relevantne za planove za oporavak i otpornost koji su revidirani, ažurirani ili izmijenjeni u skladu s člancima 14., 18. i 21. Uredbe (EU) 2021/241.
- (6) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća⁵ („Uredba o planu REPowerEU”) donesena je 27. veljače 2023. u cilju postupnog ukidanja ovisnosti Unije o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. To će doprinijeti energetskej sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u Uniji, dok će se istodobno povećavati uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapaciteti za skladištenje energije i energetska učinkovitost. Uredbom o planu REPowerEU državama članicama omogućuje se da u svoje nacionalne planove za oporavak i otpornost dodaju novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirale ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU. Tim reformama i ulaganjima doprinijet će se i povećanju konkurentnosti industrije Unije s nultom neto stopom emisija, kako je navedeno u Industrijskom planu u okviru zelenog plana, i provedbi preporuka za pojedinu zemlju koje se odnose na energetiku i upućene su državama članicama 2022. i, ako je primjenjivo, 2023. Uredbom o planu REPowerEU uvodi se nova kategorija bespovratne financijske potpore koja se državama članicama stavlja na raspolaganje za financiranje novih reformi i ulaganja u energetici u okviru njihovih planova za oporavak i otpornost.

⁵ Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavlja o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1.).

- (7) Komisija je 8. ožujka 2023. donijela Komunikaciju o smjernicama za fiskalnu politiku u 2024. („Komunikacija od 8. ožujka 2023.“). Cilj joj je državama članicama pomoći u pripremi programa stabilnosti i konvergencije i tako poboljšati koordinaciju politika. Komisija je podsjetila da će se opća klauzula o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu deaktivirati krajem 2023. U razdoblju 2023. – 2024. pozvala je na provedbu fiskalnih politika kojima se osigurava srednjoročna održivost duga i održivo povećava potencijalni rast te je pozvala države članice da u svojim programima stabilnosti i konvergencije za 2023. navedu kako će svojim fiskalnim planovima osigurati usklađenost s referentnom vrijednosti od 3 % bruto domaćeg proizvoda (BDP) utvrđenu Ugovorom te osigurati uvjerljivo i kontinuirano smanjenje duga ili zadržavanje duga na razboritim razinama u srednjoročnom razdoblju. Komisija je države članice pozvala i da postupno ukinu nacionalne fiskalne mjere uvedene za zaštitu kućanstava i poduzeća od naglog porasta cijena energije, počevši od najmanje ciljanih mjera. Navela je da bi, bude li mjere potpore trebalo produljiti zbog novih pritisaka na cijene energije, države članice takve mjere trebale bolje usmjeriti na ranjiva kućanstva i poduzeća. Komisija je navela da bi fiskalne preporuke bile kvantificirane i diferencirane. Nadalje, kao što je predloženo u njezinoj Komunikaciji od 9. studenoga 2022. o smjernicama za reformu okvira gospodarskog upravljanja EU-a, fiskalne preporuke izradile bi se na temelju neto primarnih rashoda. Preporučila je da sve države članice nastave štititi ulaganja koja financira država i osiguraju djelotvorno korištenje sredstava iz Mehanizma i drugih fondova Unije, posebno za potrebe ciljeva zelene i digitalne tranzicije i otpornosti. Komisija je navela da će Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2024. na temelju podataka o realizaciji za 2023., u skladu s postojećim pravnim odredbama.

- (8) Komisija je 26. travnja 2023. predstavila zakonodavne prijedloge za provedbu opsežne reforme Unijinih pravila gospodarskog upravljanja. Glavni je cilj tih prijedloga ojačati održivost javnog duga i reformama i ulaganjima promicati održiv i uključiv rast u svim državama članicama. Komisija svojim prijedlozima želi unaprijediti nacionalnu odgovornost, pojednostavniti okvir i pozornost u većoj mjeri usmjeriti na srednjoročno razdoblje, u kombinaciji s djelotvornom i koherentnijom provedbom. U skladu sa zaključcima Vijeća od 14. ožujka 2023. o smjernicama za reformu okvira gospodarskog upravljanja EU-a cilj je da se zakonodavni rad dovrši 2023.
- (9) Irska je 28. svibnja 2021. Komisiji dostavila svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Na temelju članka 19. Uredbe (EU) 2021/241 Komisija je ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. toj uredbi. Vijeće je 8. rujna 2021. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Irske⁶. Isplata obroka ovisi o donošenju odluke Komisije, u skladu s člankom 24. stavkom 5. Uredbe (EU) 2021/241, u kojoj se navodi da je Irska u zadovoljavajućoj mjeri ostvarila relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da postizanje prethodnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti nije poništeno.

⁶ ST 11046/21, ST 11046/21 ADD 1.

- (10) Irska je 4. svibnja 2023. dostavila svoj Nacionalni program reformi za 2023., a 2. svibnja 2023. svoj Program stabilnosti za 2023., u skladu s člankom 4. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 1466/97. Zbog njihove uzajamne povezanosti ta su dva programa ocijenjena zajedno. U skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241, u Nacionalnom programu reformi za 2023. uzima se u obzir i polugodišnje izvješće Irske o napretku ostvarenom u provedbi plana za oporavak i otpornost.
- (11) Komisija je 24. svibnja 2023. objavila Izvješće za Irsku za 2023. U njemu je ocijenjen napredak Irske u smislu relevantnih preporuka za tu zemlju koje je Vijeće donijelo u razdoblju od 2019. do 2022. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Irske. Na temelju te analize u tom izvješću utvrđeni su nedostaci u odnosu na izazove koji nisu obuhvaćeni ili su samo djelomično obuhvaćeni planom za oporavak i otpornost, kao i novi i predstojeći izazovi. Ocijenjen je i napredak Irske u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina i smanjenja siromaštva, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.
- (12) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat, saldo opće države u Irskoj se s deficita od 1,6 % BDP-a u 2021. poboljšao na suficit od 1,6 % BDP-a u 2022., dok je dug opće države pao s 55,4 % BDP-a krajem 2021. na 44,7 % BDP-a krajem 2022.

- (13) Na saldo opće države utjecale su mjere fiskalne politike poduzete radi ublažavanja gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije. U 2022. te su mjere fiskalne politike koje su utjecale na smanjenje prihoda uključivale smanjenje trošarina na goriva i smanjenje poreza na dodanu vrijednost na plin i električnu energiju, dok su mjere fiskalne politike koje su utjecale na povećanje rashoda uključivale plaćanja za sve domaće potrošače električne energije i niz socijalnih transfera. Komisija procjenjuje da je u 2022. neto proračunski trošak tih mjera iznosio 0,5 % BDP-a. Na saldo opće države utjecao je i proračunski trošak pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine, procijenjen na 0,1 % BDP-a 2022. Istodobno je procijenjeni trošak privremenih hitnih mjera uvedenih zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19 pao s 2,8 % BDP-a u 2021. na 0,7 % BDP-a u 2022.
- (14) Vijeće je 18. lipnja 2021. preporučilo Irskoj⁷ da u 2022. slijedi poticajan smjer fiskalne politike, uključujući poticaj iz Mehanizma, te očuva ulaganja koja financira država.

⁷ Preporuka Vijeća od 18. lipnja 2021. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Irske za 2021. (SL C 304, 29.7.2021., str. 28.).

- (15) Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike⁸ bio je u 2022. uglavnom neutralan, na $-0,2$ % BDP-a, što je u kontekstu visoke inflacije bilo primjereno. Irska je u skladu s preporukom Vijeća nastavila pružati potporu oporavku ulaganjima koja se financiraju sredstvima iz Mehanizma. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije iznosili su $0,04$ % BDP-a u 2022. ($0,1$ % BDP-a u 2021.). Ulaganja koja financira država imala su ekspanzivan učinak od $0,1$ postotnog boda na smjer fiskalne politike⁹. Irska je stoga, u skladu s preporukom Vijeća, očuvala ulaganja koja financira država. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao uglavnom neutralan učinak od $-0,2$ postotna boda na smjer fiskalne politike. Irska je stoga dovoljno ograničila rast tekućih rashoda koje financira država.
- (16) Makroekonomski scenarij na kojem se temelje proračunske projekcije u Programu stabilnosti za 2023. u skladu je s Komisijinom proljetnom prognozom za 2023., a nakon toga oprezan. Vlada predviđa da će se realni BDP povećati za $5,6$ % u 2023. i za $4,1$ % u 2024. Za usporedbu, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se manji rast realnog BDP-a, od $5,5$ % u 2023. i veći rast realnog BDP-a, od $5,0$ %, u 2024. Razmjerno viša stopa rasta u 2024. koju je prognozirala Komisija uglavnom je posljedica trajnijeg rasta neto izvoza. Međutim, u slučaju Irske neto izvoz podložan je velikim fluktuacijama jer na njega utječe mali broj velikih multinacionalnih poduzeća, koja posljednjih godina posluju iznimno uspješno.

⁸ Smjer fiskalne politike mjeri se kao promjena primarnih rashoda (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda), isključujući privremene hitne mjere uvedene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19, ali uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratna sredstva) iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije, u odnosu na srednjoročni potencijalni rast. Za više detalja vidjeti okvir 1 u tablicama s fiskalnim statističkim podacima.

⁹ Ostali kapitalni rashodi koje financira država imali su neutralan učinak od $0,0$ postotnih bodova BDP-a.

- (17) Vlada u Programu stabilnosti za 2023. očekuje da će se suficit opće države u 2023. povećati na 1,8 % BDP-a. Povećanje u 2023. uglavnom odražava snažan rast prihoda. Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u smanjiti s 44,7 % BDP-a krajem 2022. na 40,5 % BDP-a krajem 2023. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se državni suficit od 1,7 % BDP-a za 2023. To je u skladu sa suficitom predviđenim u Programu stabilnosti za 2023. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se sličan udio duga opće države u BDP-u od 40,4 % krajem 2023.
- (18) Očekuje se da će na saldo opće države u 2023. i dalje utjecati fiskalne mjere poduzete radi ublažavanja gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije. Te mjere obuhvaćaju produljene mjere iz 2022., ponajprije drugi krug dvaju plaćanja za sve domaće potrošače električne energije te novi skup socijalnih transfera. Očekuje se da će se trošak tih mjera djelomično kompenzirati porezima na neočekivanu dobit dobavljača energije, osobito ograničavanjem prihoda od proizvodnje električne energije. Uzimajući u obzir te prihode, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će u 2023. neto proračunski trošak tih mjera potpore iznositi 0,3 % BDP-a¹⁰. Čini se da većina mjera u 2023. nije usmjerena na najranjivija kućanstva i poduzeća, ali da šalju jasan cjenovni signal da se smanji potražnja za energijom i poveća energetska učinkovitost. Stoga se u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. procjenjuje da će iznos ciljanih mjera potpore koji treba uzeti u obzir pri ocjeni usklađenosti s Preporukom Vijeća od 12. srpnja 2022.¹¹ iznositi 0,1 % BDP-a u 2023. (u usporedbi s 0,2 % BDP-a u 2022.). Procjenjuje se da će se proračunski trošak pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine povećati za 0,1 postotni bod BDP-a u odnosu na 2022. Naposljetku, očekuje se da će saldu opće države 2023. pogodovati postupno ukidanje privremenih hitnih mjera povezanih s krizom uzrokovanom bolešću COVID-19, koje su procijenjene na 0,7 % BDP-a.

¹⁰ Taj iznos predstavlja razinu godišnjih proračunskih troškova tih mjera, uključujući tekuće prihode i rashode te, prema potrebi, mjere za kapitalne rashode.

¹¹ Preporuka Vijeća od 12. srpnja 2022. o Nacionalnom programu reformi Irske i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Irske za 2022. (SL C 334, 1.9.2022., str. 52).

- (19) U svojoj Preporuci od 12. srpnja 2022. Vijeće je preporučilo da Irska poduzme mjere čiji je cilj osigurati da rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. bude u skladu s općim neutralnim smjerom politike¹², uzimajući u obzir stalnu privremenu i ciljanu potporu kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanje cijena energije i osobama koje bježe iz Ukrajine. Irska bi se trebala pripremiti za prilagodbu postojeće potrošnje u skladu s razvojem situacije. Irskoj je bilo preporučeno i da poveća javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetske sigurnost uzimajući u obzir inicijativu REPowerEU, među ostalim iskorištavanjem sredstava iz Mehanizma i drugih fondova Unije.
- (20) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će u 2023. smjer fiskalne politike biti uglavnom neutralan (0,2 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. To je u skladu s uglavnom neutralnim smjerom fiskalne politike u 2022. (-0,2 % BDP-a). Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) u 2023. imati kontrakcijski učinak od 0,3 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje smanjeni trošak ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,1 % BDP-a. To uključuje i više troškove pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (za 0,1 % BDP-a). Ukupno gledajući, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u skladu je s Preporukom Vijeća od 12. srpnja 2022. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije u 2023. iznositi 0,1 % BDP-a, a da će ulaganja koja financira država imati neutralan učinak na smjer fiskalne politike od 0,0 postotnih bodova¹³. Stoga Irska planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma i drugih fondova Unije i predviđa se da će očuvati ulaganja koja financira država. Planira financirati javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetske sigurnost, primjerice poticanje uvođenja obnovljivih izvora energije, te elektrifikaciju drugih tehnologija, koja se djelomično financiraju iz Mehanizma te drugih fondova Unije.

¹² Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2023. procjenjuje se da će srednjoročni (prosječni desetogodišnji) potencijalni rast proizvodnje Irske, koji se koristi za mjerenje smjera fiskalne politike, iznositi 12,3 % u nominalnom smislu.

¹³ Predviđa se da će učinak ostalih kapitalnih rashoda koje financira država biti ekspanzivan i iznositi 0,1 postotni bod BDP-a.

- (21) Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se suficit opće države u 2024. povećati na 2,8 % BDP-a. Povećanje u 2024. uglavnom odražava smanjenje rashoda jer se ukidaju privremene mjere potrošnje. Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se krajem 2024. udio duga opće države u BDP-u smanjiti na 38,2 %. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se državni suficit od 2,2 % BDP-a u 2024. To je manje od suficita predviđenog u Programu stabilnosti za 2023., uglavnom zbog većih rashoda u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se sličan udio duga opće države u BDP-u od 38,3 % krajem 2024.
- (22) U Programu stabilnosti za 2023. predviđa se postupno ukidanje svih mjera energetske potpore u 2024. Komisija pretpostavlja i potpuno ukidanje mjera energetske potpore tijekom 2024. To se temelji na pretpostavci da neće biti novih povećanja cijene energije.
- (23) Irska u Programu planira ostvariti srednjoročni proračunski cilj, odnosno strukturni proračunski saldo od -0,5 % BDP-a¹⁴, u 2023. i 2024. te ga zadržati tijekom ostatka programskog razdoblja. Prema proljetnoj prognozi Komisije 2023. predviđa se da će strukturni saldo zabilježiti deficit od 0,1 % BDP-a u 2023. i suficit od 1,0 % BDP-a u 2024., što je iznad srednjoročnog proračunskog cilja.
- (24) Uz pretpostavku nepromijenjenih politika, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se rast neto primarnih rashoda koje financira država¹⁵ od 1,9 % u 2024.

¹⁴ Strukturni saldo (ciklički prilagođen saldo bez jednokratnih i privremenih mjera) koji je Komisija ponovno izračunala primjenom zajednički dogovorene metodologije upućuje na strukturni deficit od 0,9 % BDP-a u 2023. i suficit od 0,1 % BDP-a u 2024.

¹⁵ Neto primarni rashodi definiraju se kao rashodi koje financira država bez diskrecijskih mjera na strani prihoda i isključujući rashode za kamate i rashode za cikličnu nezaposlenost.

- (25) Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se državna ulaganja povećati s 2,0 % BDP-a u 2023. na 2,1 % BDP-a u 2024. Veća ulaganja rezultat su većih ulaganja koje financira država i ulaganja koje financira Unija, prije svega u okviru Mehanizma. U Programu stabilnosti za 2023. upućuje se na reforme i ulaganja za koje se očekuje da će doprinijeti fiskalnoj održivosti te održivom i uključivom rastu. Te reforme i ulaganja uključuju ažuriranje akcijskog plana za klimu i izgradnju podatkovnog centra, koji su također dio plana za oporavak i otpornost.
- (26) U Programu stabilnosti za 2023. navedeni su srednjoročni fiskalni ciljevi do 2026. Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se suficit opće države povećati na 2,9 % BDP-a u 2025. te na 3,1 % do 2026. Stoga se planira da će saldo opće države tijekom trajanja Programa ispuniti relevantnu referentnu vrijednost utvrđenu Ugovorom. Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u smanjiti s 38,2 % BDP-a krajem 2024. na 32,0 % BDP-a do kraja 2026.
- (27) Predviđa se da će se udio stanovništva starijeg od 64 godine u odnosu na udio radno sposobnog stanovništva (u dobi od 20 do 64 godine) do 2070. više nego udvostručiti i da bi tada za svakog umirovljenika doprinose plaćale manje od dvije osobe, u odnosu na gotovo četiri osobe u 2022. Zbog starenja stanovništva potrebno je zaštititi mirovinski sustav od rastućih troškova. U mirovinskoj reformi najavljenoj u rujnu 2022. dob za umirovljenje ostaje 66 godina. Vlada stoga namjerava riješiti pitanje održivosti mirovinskog sustava na strani doprinosa. Očekuje se da će vlada 2023. predstaviti plan za postupno povećanje doprinosa za socijalno osiguranje u razdoblju od 2024. do 2034. i time pojasniti kako planira utvrditi financijske aranžmane državnog mirovinskog sustava.

- (28) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) 2021/241 i kriterijem 2.2. iz Priloga V. toj uredbi plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i koje treba provesti do 2026. Provedba plana za oporavak i otpornost Irske u tijeku je, međutim, uz znatno kašnjenje. Zbog ograničenih resursa i nedovoljnog određivanja prioriteta Irska zaostaje u postupku provedbe. Irska je podnijela izmjenu svojeg plana za oporavak i otpornost u svibnju 2023. Irska još nije podnijela prvi zahtjev za plaćanje. U tijeku je priprema poglavlja o planu REPowerEU. Brzo uključivanje novog poglavlja o planu REPowerEU u plan za oporavak i otpornost omogućit će financiranje dodatnih reformi i ulaganja za potporu strateškim ciljevima Irske u području energetike i zelene tranzicije. Sustavno i učinkovito uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera i drugih relevantnih dionika i dalje je važno za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost, kao i drugih ekonomskih politika i politika zapošljavanja izvan okvira tog plana, kako bi se osigurala opća odgovornost za cjelokupni program politike.
- (29) Komisija je sve programske dokumente kohezijske politike Irske odobrila u 2022. Brza provedba programâ kohezijske politike, uz komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, iznimno je važna za ostvarenje zelene i digitalne tranzicije, povećanje gospodarske i socijalne otpornosti te uravnotežen teritorijalni razvoj u Irskoj.
- (30) Osim gospodarskih i socijalnih izazova obuhvaćenih planom za oporavak i otpornost i programima kohezijske politike, Irska se suočava s nizom dodatnih izazova povezanih s kružnim gospodarstvom, opskrbom pitkom vodom i pročišćavanjem otpadnih voda te elektroenergetskim sustavom, energetsom infrastrukturom i tehnologijama pametnih mreža, okvirom za izdavanje dozvola, energetsom učinkovitošću, održivim prometom i vještinama potrebnim za zelenu tranziciju.

(31) Stvaranje otpada u Irskoj stalno raste te je i dalje znatno iznad prosjeka Unije. Učinkovitost recikliranja u Irskoj već nekoliko godina stagnira. Kružna upotreba materijala u Irskoj neznatno se povećala na 2 % u 2021., ali je i dalje znatno ispod prosjeka Unije od 11,7 %. Iako su zabilježena poboljšanja u gospodarenju otpadom, učinak akcijskog plana za otpad iz 2020. za kružno gospodarstvo i strategije za kružno gospodarstvo na svim razinama uprave objavljene u prosincu 2021. tek se treba pokazati. Potrebna su veća ulaganja kako bi se ostvarili ciljevi Unije u pogledu kružnog gospodarstva. To uključuje poboljšanje infrastrukture za odvojeno prikupljanje i obradu otpada kako se otpad ne bi odlagao na odlagališta i spaljivao, s posebnim naglaskom na plastični otpad i biootpad. Kad je riječ o upravljanju vodama i kvaliteti vode, irska je infrastruktura stara i zastarjela, zbog čega ima jednu od najviših stopa gubitka vode u cijevima u Uniji. Kvaliteta vode za piće i dalje je problematična u određenim područjima. Pogoršanje kvalitete vode zbog širenja poljoprivrede nije riješeno u dovoljnoj mjeri. Potrebna su i infrastrukturna ulaganja u obnovu rijeka te sveobuhvatniji pristup kontroli onečišćenja vode uzrokovanog poljoprivrednim djelatnostima.

(32) Irski elektroenergetski sustav pokazao je znakove ranjivosti 2022. jer su problemi u opskrbi električnom energijom iziskivali hitne mjere potpore. Akcijski plan za klimu Irske uključuje ambiciozan cilj preobrazbe energetskeg sustava zemlje do 2030. s ciljem povećanja udjela električne energije iz obnovljivih izvora na 80 %. To će dovesti do znatnih količina varijabilne proizvodnje. Trenutačna fleksibilnost sustava i njegova integracija nisu dovoljne da prihvate tako velike količine varijabilne proizvodnje i zadovolje sve veću potražnju za energijom, posebno u podatkovnim centrima, što bi moglo otežati postizanje cilja u pogledu obnovljivih izvora energije. Fleksibilnost potražnje i znatna poboljšanja infrastrukture za prijenos, distribuciju i skladištenje bit će ključni elementi za smanjenje ovisnosti Irske o uvozu fosilnih goriva te za olakšavanje i ubrzavanje njezina prelaska na klimatski neutralan energetskeg sustav. Ključni problemi u izgradnji fleksibilnosti potražnje uključuju nepostojanje koordinirane strategije koja obuhvaća cijeli energetskeg sustav, uključujući grijanje i hlađenje, te nepostojanje infrastrukture za pametno mjerenje. Veliki razvojni projekti mogli bi se ubrzati povećanjem učinkovitosti sustava planiranja i izdavanja dozvola za obnovljive izvore energije, skladištenje i mrežne priključke osiguravanjem dostupnosti odgovarajućeg osoblja s dostatnim vještinama u svim fazama procesa planiranja i pojednostavnjenjem općeg okvira, a time i zelena tranzicija.

(33) U Irskoj je od kolovoza 2022. do ožujka 2023. potrošnja prirodnog plina smanjena za 0,2 % u odnosu na prosječnu potrošnju plina u istom razdoblju u proteklih pet godina, što je znatno manje od ciljnog smanjenja od 15 % utvrđenog u Uredbi Vijeća (EU) 2022/1369¹⁶. Iako Irska ispunjava uvjete za izuzeće od tog cilja, potiče se da uloži veće napore u privremeno smanjenje potražnje za plinom do 31. ožujka 2024. u skladu s Uredbom Vijeća (EU) 2023/706¹⁷. Mjere energetske učinkovitosti imat će ključnu ulogu u smanjenju potrošnje energije i postizanju cilja smanjenja neto emisija stakleničkih plinova za najmanje 55 % na razini Unije. Nadogradnja, naknadna ugradnja i brzo uvođenje grijanja iz obnovljivih izvora u stambenim zgradama bit će ključni za postizanje klimatskih ciljeva. Unatoč ambicioznim ciljevima za naknadnu ugradnju u 500 000 kuća kako bi se postigla energetska ocjena zgrada B2 te ugradnju 400 000 dizalica topline u postojeće domove radi zamjene starijih i manje učinkovitih sustava grijanja do kraja 2030., i dalje postoje izazovi, uglavnom zbog nedostatka kvalificirane radne snage. Broj vozila s nultim emisijama u irskom voznom parku brzo raste s vrlo niske početne razine, ali broj javnih punionica ne slijedi taj rast. Elektrificirano je samo oko 100 kilometara željezničkih pruga, zbog čega je Irska država članica s najnižim udjelom elektrificiranih željezničkih pruga. Osim toga, zagušenje cesta znatno opterećuje kvalitetu zraka i vrijeme putovanja na posao.

¹⁶ Uredba Vijeća (EU) 2022/1369 od 5. kolovoza 2022. o koordiniranim mjerama za smanjenje potražnje za plinom (SL L 206, 8.8.2022., str. 1.).

¹⁷ Uredba Vijeća (EU) 2023/706 od 30. ožujka 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2022/1369 u pogledu produljenja razdoblja za smanjenje potražnje kad je riječ o mjerama za smanjenje potražnje za plinom i pooštavanje obveze izvješćivanja i praćenja njihove provedbe (SL L 93, 31.3.2023., str. 1.).

- (34) Manjak radne snage i vještina u sektorima i zanimanjima koji su važni za zelenu tranziciju, uključujući proizvodnju te uvođenje i održavanje tehnologija s nultom neto stopom emisija, stvara prepreke prelasku na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija. Visokokvalitetni sustavi obrazovanja i osposobljavanja prilagođeni promjenjivim potrebama tržišta rada i ciljane mjere usavršavanja i prekvalifikacije bitni su za smanjenje nedostatka vještina te promicanje uključivanja na tržište rada i preraspodjele radne snage. Da bi se oslobodio neiskorišteni potencijal ponude radne snage, te mjere trebaju biti dostupne, posebno pojedincima te u sektorima i regijama na koje će zelena tranzicija najviše utjecati. U Irskoj je u 2022. prijavljen manjak radne snage za 12 zanimanja za koja su potrebne specifične vještine ili znanja za zelenu tranziciju, uključujući stručnjake za zaštitu okoliša, inženjere strojarstva i inženjere elektrotehnike. Osim toga, manjak radne snage naveden je kao jedan od čimbenika koji ograničava proizvodnju u industriji (za 46,8 % poduzeća) i građevinarstvu (za 60,3 % poduzeća).
- (35) Uzimajući u obzir Komisijinu ocjenu, Vijeće je ispitalo Program stabilnosti za 2023. i njegovo je mišljenje¹⁸ navedeno u preporuci br. 1.

¹⁸ U skladu s člankom 5. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1466/97.

(36) Imajući u vidu blisku međusobnu povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je državama članicama europodručja preporučilo da, među ostalim u okviru svojih planova za oporavak i otpornost, poduzmu sljedeće: i. očuvaju održivost duga i suzdrže se od pružanja široke potpore ukupnoj potražnji u 2023., bolje usmjere fiskalne mjere koje se poduzimaju za ublažavanje učinaka visokih cijena energije i razmotre odgovarajuće načine za okončanje potpore kada se pritisci na cijene energije smanje; ii. održavaju visoku razinu javnih ulaganja i promiču privatna ulaganja radi potpore zelenoj i digitalnoj tranziciji; iii. podupiru kretanja plaća kojima se ublažava gubitak kupovne moći i pritom ograniče sekundarne učinke na inflaciju, dodatno poboljšaju aktivne politike tržišta rada i poduzimaju mjere za rješavanje problema nedostatka vještina; iv. unaprijede poslovno okruženje i osiguraju da energetska potpora poduzećima bude troškovno učinkovita, privremena i usmjerena na poduzeća koja su sposobna opstati te da se njome zadrže poticaji za zelenu tranziciju; i v. očuvaju makrofinancijsku stabilnost i prate rizike te nastave s radom na dovršetku bankovne unije. Kada je riječ o Irskoj, preporukama br. 1, 2, 3 i 4 doprinosi se provedbi prve, druge i treće preporuke iz Preporuke o europodručju za 2023.,

PREPORUČUJE da Irska u 2023. i 2024. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. U 2023. i 2024. što prije postupno ukinuti hitne mjere energetske potpore koje su na snazi. Budu li zbog novih povećanja cijena energije potrebne nove mjere potpore ili njihov nastavak, osigurati da takve mjere potpore budu usmjerene na ranjiva kućanstva i poduzeća, fiskalno pristupačne te da očuvaju poticaje za smanjenje potrošnje energije. Uz održavanje dobre fiskalne pozicije u 2024., očuvati javna ulaganja koja financira država i osigurati učinkovitu apsorpciju bespovratnih sredstava iz Mehanizma i sredstava iz drugih fondova Unije, osobito radi promicanja zelene i digitalne tranzicije.

U razdoblju nakon 2024. nastaviti provoditi ulaganja i reforme koji potiču veći održivi rast te zadržati razboritu srednjoročnu fiskalnu poziciju.

Osigurati fiskalnu održivost državnog mirovinskog sustava utvrđivanjem njegovih financijskih aranžmana.

2. Znatno ubrzati provedbu plana za oporavak i otpornost, među ostalim osiguravanjem dostatnih sredstava, te brzo finalizirati dopunu i poglavlje o planu REPowerEU kako bi ga što prije počela provoditi. Nastaviti brzu provedbu programâ kohezijske politike uz blisku komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost.
3. Ubrzati ulaganja kako bi se ubrzalo kružno gospodarstvo. Dodatno razviti infrastrukturu za obradu otpada povezanu s višim stupnjevima hijerarhije otpada i ekonomske instrumente za sprečavanje nastanka otpada te povećati ponovnu upotrebu, ponovnu proizvodnju i recikliranje materijala. Razviti djelotvorniji sustav odvojenog prikupljanja otpada koji se može reciklirati, uključujući biorazgradivi otpad. Izbjegavati odlaganje otpada na odlagališta i spaljivanje, s posebnim naglaskom na plastici i biootpadu. Povećati napore za ubrzanje ulaganja u infrastrukturu za pitku vodu i otpadne vode.

4. Smanjiti ukupnu ovisnost o fosilnim gorivima. Usmjeriti napore na poboljšanje fleksibilnosti u elektroenergetskom sustavu i na poboljšanje integracije energetskega sustava. Osmisliti i provesti namjensku strategiju za razvoj upravljanja potrošnjom i ubrzati uvođenje infrastrukture za pametno mjerenje i tehnologije pametnih mreža. Pojednostavniti okvir za planiranje i izdavanje dozvola za obnovljive izvore energije, skladištenje i mrežne priključke. Provesti dodatne mjere kojima se podupire energetska učinkovitost u privatnim i javnim zgradama kako bi se smanjili računi za energiju i troškovi energetskega sustava. Ubrzati postavljanje punionica za vozila s nultim emisijama. Pojačati napore na razini politika usmjerene na pružanje i stjecanje vještina i kompetencija potrebnih za zelenu tranziciju.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Vijeće

Predsjednik/Predsjednica
